

คณะอนุกรรมการปฏิบัติศาสนกิจ : บทบาทว่าด้วยการพัฒนากลไกหนุนเสริม พระนิสิตปฏิบัติศาสนกิจ*

พระมหาประยูร โชติวิโร**
ผู้อำนวยการกองกิจการนิสิต

บทนำ

การปฏิบัติศาสนกิจเกิดขึ้นจากดำริของเจ้าประคุณสมเด็จพระพุฒาจารย์ (อาจ อาสโภ) ซึ่งเล็งเห็นว่าพระนิสิตของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยนั้นยังไม่ได้มีความเกี่ยวข้องกับคณะสงฆ์มากนัก กล่าวคือ พระสงฆ์ในตอนนั้นเข้ามาศึกษาเล่าเรียนโดยมิได้เล็งเห็นถึงความสำคัญของการเข้ามาเรียนในทางโลกซึ่งในขณะเดียวกันผู้บริหารของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยในขณะนั้นเห็นควรว่าพระนิสิตที่จบการศึกษาควรจะไปช่วยงานคณะสงฆ์ ช่วยงานสังคม และเป็นที่พึ่งให้แก่ชุมชนและสังคม

ภายใต้ความร่วมมือทางวิชาการระหว่างกองกิจการนิสิต สำนักงานอธิการบดี มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย และสำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.) ได้ร่วมมือกันในการขับเคลื่อนและพัฒนาศักยภาพสงฆ์ ในระยะเริ่มต้นนั้นดำเนินการศึกษาทบทวนองค์ความรู้เกี่ยวกับการพัฒนาศักยภาพพระสงฆ์ในอดีตผ่านกระบวนการอบรมหลักสูตรพระธรรมทายาท ภายใต้การดำเนินงานของพระพรหมมังคลาจารย์ (หลวงพ่อปัญญานันท์ภิกขุ) ส่งผลให้เกิดการพัฒนาหลักสูตรสำหรับพัฒนาศักยภาพในกลุ่มเป้าหมายได้แก่ พระสงฆ์ พระนิสิต สามเณร และคฤหัสถ์ ในระยะต่อมากองกิจการนิสิต และสำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.) ได้เล็งเห็นถึงความสำคัญในการพัฒนาพระสงฆ์ให้เป็นนักส่งเสริมสุขภาพตามแนวพระพุทธศาสนา (Health Promoter) โดยมุ่งเป้าไปที่กลุ่มเป้าหมายพระนิสิต ทั้งนี้ เนื่องด้วยพระนิสิตเมื่อทำการสะสมหน่วยกิตครบตามหลักสูตรที่เข้าศึกษาแล้วนั้น จะต้องออกปฏิบัติศาสนกิจเป็นระยะเวลา ๒ ภาคการศึกษา จึงจะสำเร็จการศึกษา นอกจากนี้ พระนิสิตภายหลังเมื่อจบการศึกษา จะเป็นกำลังสำคัญในการทำงานเผยแผ่พระพุทธศาสนาเพื่อสังคมในอนาคต

* เป็นบทความที่มีเนื้อหาสังเคราะห์มาจากรายงานวิจัยโครงการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์พระนิสิตปฏิบัติศาสนกิจ สู่การสร้างสังคมสุขภาวะ ดำเนินการโดย กองกิจการนิสิต สำนักงานอธิการบดี มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย (ปี๒๕๖๑-๒๕๖๓)

** ผู้อำนวยการกองกิจการนิสิต สำนักงานอธิการบดี มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

จากแนวคิดดังกล่าว ส่งผลให้เกิดการพัฒนาและปรับรูปแบบการปฏิบัติศาสนกิจ ในฐานะกลไกที่ทำหน้าที่เสริมพลังและพัฒนาศักยภาพพระนิสิตให้เป็นศาสนทายาท และส่งเสริมบทบาทให้พระนิสิตในการทำงานเผยแผ่พระพุทธศาสนา และสร้างสังคมสุขภาวะ ในปี พ.ศ.๒๕๕๙ ได้กำหนดให้พระนิสิตออกปฏิบัติศาสนกิจทุกรูปจะต้องปฏิบัติศาสนกิจสองลักษณะ กล่าวคือ นอกจากการปฏิบัติศาสนกิจตามสถานที่ที่เจ้าอาวาสหรือเจ้าสำนักมอบหมายแล้วนั้น จะต้องปฏิบัติศาสนกิจในรูปแบบของโครงการปฏิบัติศาสนกิจพัฒนาสังคมควบคู่ด้วย โดยรูปแบบของโครงการปฏิบัติศาสนกิจจะต้องมุ่งสนองงานกิจการคณะสงฆ์ มีความยึดโยงกับชุมชน และสร้างให้เกิดสังคมสุขภาวะวิถีพุทธ จากการดำเนินงานพัฒนาการปฏิบัติศาสนกิจในระยะเริ่มต้น ส่งผลให้เกิดโครงการปฏิบัติศาสนกิจต้นแบบในการสร้างสังคมสุขภาวะวิถีพุทธจำนวน ๕๔ โครงการต้นแบบ อาทิ โครงการจัดตั้งโรงเรียนผู้สูงอายุ, โครงการส่งเสริมสุขภาพ โพนค้าย FC ที่เน้นนำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนามาประยุกต์ใช้ในการพัฒนาสุขภาวะทางกาย และทางจิตใจแก่ประชาชน และผู้สูงอายุ, โครงการกลุ่มสัจจะออมทรัพย์เพื่อการพัฒนา คุณธรรมครบวงจรของชีวิต ที่นำหลักพุทธธรรมมาประยุกต์ใช้ในการออมเงิน สร้างให้เกิดสุขภาวะทางปัญญา และพัฒนาคุณภาพชีวิตให้ดียิ่งขึ้น, โครงการศูนย์การเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงสานต่องานของพ่อส่งเสริมการเลี้ยงกิ้งก่าแมงแดง ที่เน้นการพัฒนาสุขภาวะทางปัญญาให้แก่คนในชุมชน ในการมีสติและปัญญาในการดำรงชีวิต และหาเลี้ยงชีพ, โครงการลานธรรมเพื่อน้อง ที่เน้นเผยแผ่พระพุทธศาสนา และสร้างให้เกิดสังคมสุขภาวะในพื้นที่ทุรกันดาร, โครงการนำธรรมะเข้าสู่โรงงาน ที่เน้นนำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาใช้ในการพัฒนาสุขภาวะทางจิตใจแก่พนักงานในโรงงานอุตสาหกรรม เป็นต้น ซึ่งภายหลังจากการเกิดโครงการปฏิบัติศาสนกิจต้นแบบ ได้เกิดการขยายผลการพัฒนาการปฏิบัติศาสนกิจนำมาซึ่งการเกิดโครงการปฏิบัติศาสนกิจที่มุ่งทำงานสนองงานกิจการคณะสงฆ์ พัฒนาคุณภาพแก่ชุมชนและสังคม ตลอดจนการสร้างสังคมสุขภาวะจำนวนไม่น้อยกว่า ๓,๐๐๐ โครงการทั่วประเทศ

ผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นจากการพัฒนากระบวนการปฏิบัติศาสนกิจ ได้นำไปสู่การขยายผลการพัฒนาเครื่องมือกลไกที่จะช่วยเสริมพลังให้แก่กระบวนการปฏิบัติศาสนกิจในฐานะกลไกสำคัญในการพัฒนาศักยภาพพระนิสิตสู่การเป็นพระสงฆ์นักจัดการสุขภาวะ และทำงานเผยแผ่พระพุทธศาสนาเพื่อสังคม โดยในปี พ.ศ.๒๕๖๑ กองกิจการนิสิตได้ดำเนินการพัฒนาเครื่องมือที่จะช่วยทำหน้าที่เสริมพลังให้แก่พระนิสิตในการปฏิบัติศาสนกิจ ผ่านกลไกที่เรียกว่า “คณะอนุกรรมการปฏิบัติศาสนกิจ” ในการทำหน้าที่สนับสนุนและพัฒนาพระนิสิตปฏิบัติศาสนกิจ ดำเนินการพัฒนายุทธศาสตร์การปฏิบัติศาสนกิจ ตลอดจนสร้างภาคีเครือข่ายความร่วมมือในพื้นที่ ทั้งนี้ เพื่อให้เกิดการเสริมพลังบทบาทพระนิสิตมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยในฐานะ “ศาสนทายาท” ในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาเพื่อสังคม ควบคู่ไปกับการเป็นพระสงฆ์นักส่งเสริมสุขภาวะวิถีพุทธให้แก่ชุมชน ตลอดจนเป็นการพัฒนา

การปฏิบัติศาสนกิจในฐานะกลไกที่ทำหน้าที่พัฒนาศักยภาพพระสงฆ์สู่การเป็นพระสงฆ์นักจัดการ สุขภาวะตามแนวพระพุทธศาสนาอย่างยั่งยืน โดยมีรายละเอียดการดำเนินงานดังนี้

คณะอนุกรรมการปฏิบัติศาสนกิจกับการหนุนเสริมบทบาทพระนิสิตปฏิบัติศาสนกิจ

หากพิจารณาถึงการดำเนินการยกระดับการปฏิบัติศาสนกิจในฐานะกลไกที่ทำหน้าที่เสริมพลัง ในการพัฒนาศักยภาพพระนิสิตให้เป็นศาสนทายาท และส่งเสริมบทบาทให้พระนิสิตในการทำงานเผยแผ่ พระพุทธศาสนาเพื่อสังคม จะเห็นว่า การดำเนินงานยังขาดกลไกที่จะทำหน้าที่หนุนเสริมบทบาท พระนิสิตปฏิบัติศาสนกิจในพื้นที่ ในการนี้ การเกิดขึ้นของคณะอนุกรรมการปฏิบัติศาสนกิจ จะเป็น กลไกสำคัญที่ทำหน้าที่ เสริมพลังให้แก่พระนิสิตในการปฏิบัติศาสนกิจกับการสร้างสังคมสุขภาวะ วิถีพุทธ ในขณะเดียวกันเป็นการสร้างความร่วมมือระหว่างมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ร่วมกับชุมชน คณะสงฆ์ ในการเสริมพลังให้แก่พระนิสิตในการทำงานเผยแผ่พระพุทธศาสนาเพื่อสังคม โดยบทบาทของกลไกคณะอนุกรรมการปฏิบัติศาสนกิจในการเสริมพลังหนุนเสริมพระนิสิตปฏิบัติ ศาสนกิจทำหน้าที่ ดังนี้

๑) การเสริมพลังและพัฒนาศักยภาพพระนิสิต

สำหรับกระบวนการเสริมพลังและพัฒนาศักยภาพพระนิสิตภายใต้การดำเนินงานของคณะ อนุกรรมการปฏิบัติศาสนกิจนั้น จะเริ่มต้นขึ้นในช่วงก่อนการปฏิบัติศาสนกิจ โดยคณะอนุกรรมการ ปฏิบัติศาสนกิจจะทำหน้าที่จัดเวทีเพื่อเสริมพลังและพัฒนาศักยภาพพระนิสิตก่อนที่จะออกไปปฏิบัติ ศาสนกิจ ทั้งในส่วนของการบรรยายเสริมสร้างอุดมการณ์ทำงานเผยแผ่พระพุทธศาสนาเพื่อสังคม แนวคิดการทำงานร่วมกับชุมชน หลักการเขียนโครงการ การวิเคราะห์สถานการณ์ปัญหาภายในพื้นที่ ควบคู่ไปกับกิจกรรมเชิงปฏิบัติการเพื่อพัฒนาโครงการปฏิบัติศาสนกิจ โดยโครงการปฏิบัติศาสนกิจ ต้องมีความสอดคล้องกับงานปฏิรูปกิจการพระพุทธศาสนา และสร้างให้เกิดสังคมสุขภาวะตามแนว วิถีพุทธ ทั้งนี้ กิจกรรมการเสริมพลังและพัฒนาศักยภาพพระนิสิตเป็นกระบวนการหนึ่งที่มีความสำคัญ ในการเสริมพลังและเตรียมความพร้อมให้แก่พระนิสิตก่อนออกไปปฏิบัติศาสนกิจ เผยแผ่พระพุท- ศาสนาเพื่อสังคม

รูปภาพกิจกรรมการเสริมพลังและพัฒนาศักยภาพพระนิสิต

๒) การนิเทศ ติดตาม เสริมพลังพระนิสิตปฏิบัติศาสนกิจ

บทบาทหนึ่งที่สำคัญประการหนึ่งของกลไกคณะอนุกรรมการปฏิบัติศาสนกิจนอกเหนือจากการทำหน้าที่เสริมพลัง และพัฒนาศักยภาพพระนิสิต คือการลงพื้นที่เพื่อนิเทศ ติดตาม และเสริมพลังพระนิสิตปฏิบัติศาสนกิจ ซึ่งเป็นกระบวนการหนึ่งที่มีความสำคัญอย่างยิ่งในการเสริมพลังพระนิสิตปฏิบัติศาสนกิจ กล่าวคือ ในการนิเทศ ติดตาม เสริมพลังพระนิสิตปฏิบัติศาสนกิจ คณะอนุกรรมการปฏิบัติศาสนกิจจะทำหน้าที่ติดตามการปฏิบัติศาสนกิจให้เป็นไปบรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้โดยการติดตามการปฏิบัติศาสนกิจจะแบ่งออกเป็นการติดตามการปฏิบัติศาสนกิจในรูปแบบของการลงพื้นที่ และการติดตามการปฏิบัติศาสนกิจในรูปแบบของการจัดเวทีนำเสนอและรายงานความก้าวหน้าการปฏิบัติศาสนกิจ ทั้งนี้ คณะอนุกรรมการปฏิบัติศาสนกิจจะทำหน้าที่เสมือนเป็นพี่เลี้ยงในการให้คำแนะนำ ข้อเสนอแนะ รวมถึงหนุนเสริมพระนิสิตในการปฏิบัติศาสนกิจในพื้นที่ของตนต่อไป การลงพื้นที่เพื่อนิเทศ ติดตาม และเสริมพลังพระนิสิตปฏิบัติศาสนกิจ นอกจากเป็นการสร้างกำลังใจ และให้ข้อเสนอแนะแก่พระนิสิตปฏิบัติศาสนกิจแล้วนั้น ในการจัดเวทีนำเสนอและรายงานความก้าวหน้าการปฏิบัติศาสนกิจยังส่งผลให้เกิดการสร้างพื้นที่แลกเปลี่ยนการเรียนรู้ร่วมกันของพระนิสิตปฏิบัติศาสนกิจ ซึ่งจะ

เป็นประโยชน์แก่พระนิสิตในการนำองค์ความรู้ที่ได้ไปปรับใช้ในการทำงานเผยแผ่พระพุทธศาสนา เพื่อสร้างสังคมสุขภาวะในพื้นที่ภูมิลำเนาของตนได้อย่างเป็นรูปธรรม

รูปภาพกิจกรรมการนิเทศ ติดตาม เสริมพลังพระนิสิตปฏิบัติศาสนกิจ

๓) การจัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ด้านการปฏิบัติศาสนกิจ

นอกเหนือจากบทบาทในการเสริมพลังและพัฒนาศักยภาพพระนิสิต และบทบาทในการนิเทศ ติดตาม เสริมพลังพระนิสิตปฏิบัติศาสนกิจแล้วนั้น อีกบทบาทหนึ่งที่สำคัญของกลไกคณะอนุกรรมการ ปฏิบัติศาสนกิจคือการจัดเวทีหรือเปิดพื้นที่ในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ด้านการปฏิบัติศาสนกิจ กล่าวคือ เป็นการเปิดพื้นที่ให้พระนิสิตได้ร่วมกันแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันในประเด็นองค์ความรู้ที่เกิดขึ้นจากการ ปฏิบัติศาสนกิจ ว่าตลอดระยะเวลาเกือบหนึ่งปีการศึกษาที่พระนิสิตได้ปฏิบัติศาสนกิจนั้น พระนิสิต เกิดการเรียนรู้ในประเด็นใดบ้าง ในกรปฏิบัติศาสนกิจได้สร้างผลลัพธ์หรือประโยชน์ให้แก่พื้นที่หรือ กลุ่มเป้าหมายอย่างไร สร้างความเปลี่ยนแปลงใดบ้างที่เกิดขึ้นอย่างเป็นรูปธรรม ทำงานหนุนเสริมองค์กร คณะสงฆ์ในประเด็นใดบ้าง และสามารถยกระดับการพัฒนาสุขภาวะวิถีพุทธในชุมชนและสังคม ได้อย่างไร โดยในการนี้ได้เปิดพื้นที่ให้พระนิสิตได้นำเสนอผลงานทั้งในรูปแบบของการ Presentation ให้พระนิสิตร่วมรุ่น พระนิสิตรุ่นน้องได้ร่วมรับฟังเรียนรู้ และการนำเสนอในรูปแบบนิทรรศการ ตลาดนัดความรู้การปฏิบัติศาสนกิจ ที่จะเปิดโอกาสให้พระนิสิตรุ่นน้องที่จะต้องปฏิบัติศาสนกิจ

คณะกรรมการปฏิบัติศาสนกิจ : บทบาทว่าด้วยการพัฒนากลไกหนุนเสริมพระนิสิตปฏิบัติศาสนกิจ ๔๓๕

ได้เข้ามาแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน ซึ่งในการนำเสนอผลการปฏิบัติศาสนกิจนั้น คณะอนุกรรมการปฏิบัติศาสนกิจจะทำหน้าที่ในการประเมินผลการปฏิบัติศาสนกิจ โดยมีเกณฑ์การประเมินโครงการปฏิบัติศาสนกิจระดับดีเยี่ยม ดีมาก ดี พอใช้ ทั้งนี้ โครงการที่ได้รับการประเมินในระดับดีเยี่ยมสูงสุดจะถูกคัดเลือกเป็นโครงการต้นแบบในพื้นที่วิทยาเขต/วิทยาลัยสงฆ์ เพื่อส่งไปประกวดและนำเสนอโครงการปฏิบัติศาสนกิจต้นแบบในระดับภูมิภาคต่อไป ซึ่งการประเมินผลนั้นจัดทำขึ้นเพื่อให้พระนิสิตได้เรียนรู้ถึงกระบวนการปฏิบัติศาสนกิจต้นแบบ พระนิสิตสามารถนำข้อเสนอแนะจากคณะกรรมการปฏิบัติศาสนกิจ/ผู้ทรงคุณวุฒิไปต่อยอดพัฒนางานเผยแผ่พระพุทธศาสนา และสร้างสังคมสุขภาวะในพื้นที่ของตนได้ในอนาคต

รูปภาพกิจกรรมการจัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ด้านการปฏิบัติศาสนกิจ

การพัฒนากลไกหนุนเสริมพระนิสิตปฏิบัติศาสนกิจ ผ่านบทบาทคณะกรรมการปฏิบัติศาสนกิจ ส่งผลให้พระนิสิตทำโครงการปฏิบัติศาสนกิจที่มีความยืดหยุ่นกับชุมชนและสังคมมากยิ่งขึ้น พระนิสิตเกิดการเรียนรู้การพัฒนาศักยภาพสู่การเป็นพระสงฆ์ที่ส่งเสริมสุขภาวะตามแนวพระพุทธศาสนา ตั้งแต่การเรียนรู้ในภาคทฤษฎี ทั้งในส่วนของการศึกษาองค์ความรู้เกี่ยวกับการทำโครงการ

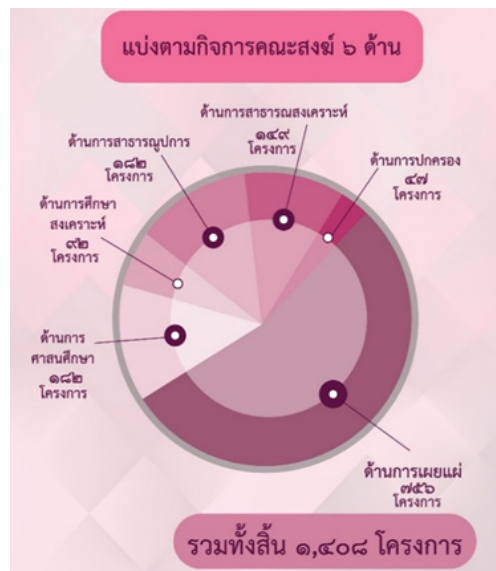
การศึกษาชุมชน ตลอดจนการลงพื้นที่ปฏิบัติการจริงในการเรียนรู้และทำงานร่วมกับชุมชน การทำงานร่วมกับภาคีเครือข่ายในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาและสร้างสังคมสุขภาวะ รวมไปถึงการนำเสนอผลลัพธ์ของโครงการปฏิบัติศาสนกิจ เพื่อเป็นการถ่ายทอดองค์ความรู้จากพระนิสิตรุ่นพี่สู่พระนิสิตรุ่นน้อง ผ่านรูปแบบของกิจกรรมเวทีนำเสนอผลการปฏิบัติศาสนกิจ รูปแบบของนิทรรศการตลาดวิชา ความรู้ปฏิบัติศาสนกิจ ซึ่งเป็นกระบวนการที่สำคัญในการเสริมพลังและยกระดับการปฏิบัติศาสนกิจ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการพัฒนาพระนิสิตในฐานะศาสนทายาท ที่เมื่อจบการศึกษาในมหาวิทยาลัย มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยแล้ว จะต้องไปทำงานเผยแผ่พระพุทธศาสนา และสร้างสุขภาวะในวัดและชุมชนของตนต่อไป และนอกจากนี้ยังเป็นการสร้างกลไกการทำงานที่สำคัญในการหนุนเสริมและยกระดับการปฏิบัติศาสนกิจให้มีความเป็นรูปธรรมและยึดโยงกับชุมชนและสังคมมากยิ่งขึ้น

ผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นจากการเสริมพลังบทบาทพระนิสิตปฏิบัติศาสนกิจ

การเสริมพลังและพัฒนาศักยภาพพระนิสิตนิสิตปฏิบัติศาสนกิจในการทำงานเผยแผ่พระพุทธศาสนาเพื่อสังคม โดยคณะอนุกรรมการปฏิบัติศาสนกิจผ่านการปฏิบัติศาสนกิจของมหาวิทยาลัย มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้นำไปสู่การเกิดโครงการปฏิบัติศาสนกิจที่มีความสอดคล้องและหนุนเสริมงานกิจการพระพุทธศาสนา ในพระนิสิตปฏิบัติศาสนกิจรุ่นที่ ๖๕ (ปี ๒๕๖๒) เป็นจำนวนทั้งสิ้น ๑,๔๐๘ โครงการ โดยสามารถจำแนกตามความสอดคล้องกับงานกิจการคณะสงฆ์ ๖ ด้านได้ตามแผนภาพดังนี้

แผนภาพแสดงโครงการปฏิบัติศาสนกิจ จำแนกตามพันธกิจคณะสงฆ์

แผนภาพแสดงโครงการปฏิบัติศาสนกิจ จำแนกตามภูมิภาค

หากพิจารณาจากแผนภาพ จะเห็นได้ว่า พระนิสิตทำโครงการปฏิบัติศาสนกิจที่สอดคล้องกับงาน คณะสงฆ์ด้านการเผยแผ่มากที่สุดจำนวน ๗๕๖ โครงการ หรือสูงถึงร้อยละ ๕๓ รองลงมาคือ ด้านสาธารณูปการ และด้านศาสนศึกษา ที่จำนวน ๑๘๒ โครงการเท่ากัน หรือคิดเป็นร้อยละ ๑๓ สำหรับการปฏิบัติศาสนกิจที่สอดคล้องกับงานด้านสาธารณสงเคราะห์มีพระนิสิตทำโครงการปฏิบัติศาสนกิจในด้านนี้จำนวน ๑๔๙ โครงการคิดเป็นร้อยละ ๑๑ ด้านการศึกษาสงเคราะห์ ๙๒ โครงการ และด้านการปกครอง ๔๗ โครงการ หรือคิดเป็นร้อยละ ๗ และร้อยละ ๓ ตามลำดับ จากแผนภาพ อาจพอสรุปได้ว่า พระนิสิตเลือกปฏิบัติศาสนกิจในด้านการเผยแผ่เป็นส่วนใหญ่ รองลงมาคือ การปฏิบัติศาสนกิจในด้านสาธารณูปการ ด้านศาสนศึกษา และด้านสาธารณสงเคราะห์ ตามลำดับ

อย่างไรก็ตาม เมื่อพิจารณาเพิ่มเติมจะพบว่า พระนิสิตส่วนใหญ่เลือกทำโครงการปฏิบัติศาสนกิจที่สอดคล้องกับงานกิจการคณะสงฆ์ด้านการเผยแผ่มากที่สุด อาจเนื่องด้วยส่วนใหญ่พระนิสิต มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยจะประกอบไปด้วยสามเณร และพระนิสิตที่มีอายุไม่มากนัก อีกทั้งยังพำนักอยู่ที่วัดใดวัดหนึ่งมาอย่างยาวนาน สิ่งดังกล่าวถือเป็นปัจจัยทางด้านสภาพแวดล้อมที่ส่งผลให้พระนิสิตเกิดความคุ้นชินกับรูปแบบกิจกรรมการเผยแผ่ เนื่องจากพระนิสิตจะต้องพบเจอกับพุทธศาสนิกชนที่เข้ามาทำกิจกรรมภายในวัดอย่างสม่ำเสมอ ส่งผลให้จะต้องมีการพบปะพูดคุย ตลอดจนถึงการสนทนาทางธรรมกับชาวบ้านในพื้นที่ กิจกรรมในลักษณะดังกล่าวนี้เปรียบเสมือนเป็น บทบาทที่ติดตัวมากับการเป็นพระสงฆ์ (อาจกล่าวได้ว่าเป็นบทบาทที่พบเห็นได้เด่นชัดกว่าการเยี่ยมเยียนผู้ป่วยติดเตียง หรือการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม) และนอกจากนี้พระนิสิตบางส่วนมีบทบาทเป็นพระนักเทศน์ ในวัด พระนักวิทยากร รวมไปถึงครูพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน จึงทำให้พระนิสิตมีความคุ้นชินกับการทำกิจกรรมร่วมกับเยาวชน โดยเฉพาะกิจกรรมในรูปแบบของค่ายธรรมะ ค่ายอบรมคุณธรรม จริยธรรม สิ่งเหล่านี้จึงเป็นเหตุผลประกอบหนึ่งของการที่พระนิสิตตัดสินใจเลือกทำโครงการปฏิบัติศาสนกิจด้านการเผยแผ่มากกว่าด้านอื่น ๆ ในขณะเดียวกันการที่พระนิสิตเลือกทำโครงการปฏิบัติศาสนกิจที่สอดคล้องกับงานด้านสาธารณูปการและด้านสาธารณสงเคราะห์ อาจมีปัจจัยส่วนหนึ่งมาจากนโยบาย คณะสงฆ์ส่วนกลางที่มุ่งเน้นขับเคลื่อนงานในยุทธศาสตร์ตามพันธกิจคณะสงฆ์ เช่น งานด้านวัด ประชาธิปไตย สร้างสุข งานด้านจิตอาสา งานด้านการสร้างเสริมสุขภาวะ งานขับเคลื่อนธรรมานุสสุภาพ พระสงฆ์ งานพระคิลานุปัฏฐาก การเยี่ยมเยียนผู้ป่วยติดเตียง เป็นต้น

การปฏิบัติศาสนกิจ ในปีการศึกษา ๒๕๖๓ ในพระนิสิตปฏิบัติศาสนกิจรุ่นที่ ๖๖ (ปี ๒๕๖๓) การดำเนินการเสริมพลังและพัฒนาศักยภาพพระนิสิตปฏิบัติศาสนกิจ การขับเคลื่อนการปฏิบัติศาสนกิจ บริการวิชาแก่สังคมโดยนิสิตปฏิบัติศาสนกิจ ที่ผ่านการปฏิบัติศาสนกิจของมหาวิทยาลัยมหาจุฬา-

ลงกรณราชวิทยาลัย ได้นำไปสู่การเกิดโครงการปฏิบัติศาสนกิจที่มีความสอดคล้องและหนุนเสริมงานกิจการพระพุทธศาสนา โดยสามารถจำแนกตามความสอดคล้องกับงานกิจการคณะสงฆ์ ๖ ด้าน พบว่า โครงการนิตปฏิบัติศาสนกิจ จำนวนทั้งสิ้น ๑,๒๙๙ โครงการ แยกเป็น โครงการพระนิสิตทำโครงการปฏิบัติศาสนกิจด้านการเผยแผ่มากที่สุดจำนวน ๕๑๖ โครงการ หรือสูงถึงร้อยละ ๔๐ รองลงมาคือ ด้านศึกษาสงเคราะห์ ที่จำนวน ๒๓๕ หรือ คิดเป็นร้อยละ ๑๘ สำหรับการปฏิบัติศาสนกิจที่สอดคล้องกับงานด้านสาธารณสงเคราะห์มีพระนิสิตทำโครงการปฏิบัติศาสนกิจในด้านนี้จำนวน ๒๒๐ โครงการ คิดเป็นร้อยละ ๑๗ ด้านศาสนศึกษา จำนวน ๑๙๕ โครงการ หรือคิดเป็นร้อยละ ๑๕ ด้านสาธารณูปการ จำนวน ๙๐ โครงการ หรือคิดเป็นร้อยละ ๗ ด้านการปกครอง จำนวน ๔๓ โครงการ คิดเป็น ร้อยละ ๓ ตามลำดับ

ระบบการปฏิบัติศาสนกิจออนไลน์เพื่อการสนับสนุนงานปฏิบัติศาสนกิจ

การปฏิบัติศาสนกิจของนิสิตระดับปริญญาตรีทุกคณะทั้งส่วนกลางและส่วนภูมิภาค ในปีการศึกษา ๒๕๖๓ รุ่นที่ ๖๖ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย โดยคณะกรรมการปฏิบัติศาสนกิจ ในคราวประชุม ครั้งที่ ๑/๒๕๖๓ เมื่อวันที่ ๔ มีนาคม พ.ศ. ๒๕๖๓ ได้มีมติให้นำระบบปฏิบัติศาสนกิจออนไลน์ (www.stud.mcu.ac.th/sas) มาใช้ในการสนับสนุนการดำเนินงานเกี่ยวกับงานปฏิบัติศาสนกิจของนิสิตปฏิบัติศาสนกิจ ประจำปีการศึกษา ๒๕๖๓ รุ่นที่ ๖๖ ทั้งส่วนกลางและส่วนภูมิภาค ทั้งการยื่นคำร้องของปฏิบัติศาสนกิจ ส่งรายงาน และสารสนเทศต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับการปฏิบัติศาสนกิจ ตามปฏิทินกิจกรรมการปฏิบัติศาสนกิจ ประจำปีการศึกษา ๒๕๖๓ โดยสาระสำคัญของการดำเนินงาน กำหนดให้นิสิตปฏิบัติศาสนกิจเพื่อสนองงานในกิจการคณะสงฆ์ ตามแผนยุทธศาสตร์การปฏิรูปกิจการพระพุทธศาสนา ๒๕๖๐-๒๕๖๔ ตามพันธกิจหรือภาระงานของคณะสงฆ์ ๖ ด้าน คือ (๑) ด้านการปกครอง (๒) ด้านศาสนศึกษา (๓) ด้านศึกษาสงเคราะห์ (๔) ด้านเผยแผ่ (๕) ด้านสาธารณูปการ และ (๖) ด้านสาธารณสงเคราะห์ โดยกำหนดให้วิทยาเขต วิทยาลัย ห้องเรียนและหน่วยวิทยบริการจัดกิจกรรมเตรียมความพร้อมให้นิสิตปฏิบัติศาสนกิจประจำส่วนงาน ก่อนการจัดปฐมนิเทศนิสิตปฏิบัติศาสนกิจของแต่ละส่วนงานเพื่อส่งเสริมและสนับสนุนให้นิสิตปฏิบัติศาสนกิจตามนโยบายของมหาวิทยาลัย

กองกิจการนิสิต สำนักงานอธิการบดี ได้มีการจัดประชุมชี้แจงและทำความเข้าใจถึงแนวปฏิบัติเกี่ยวกับการปฏิบัติศาสนกิจตามนโยบายของห้องเรียนและหน่วยวิทยบริการ

คณะอนุกรรมการปฏิบัติศาสนกิจในฐานะการเป็นกลไกสนับสนุนการปฏิบัติศาสนกิจกับการเสริมสร้างสุขภาวะทางปัญญาในองค์กรวัดและชุมชนในระยะต่อไป

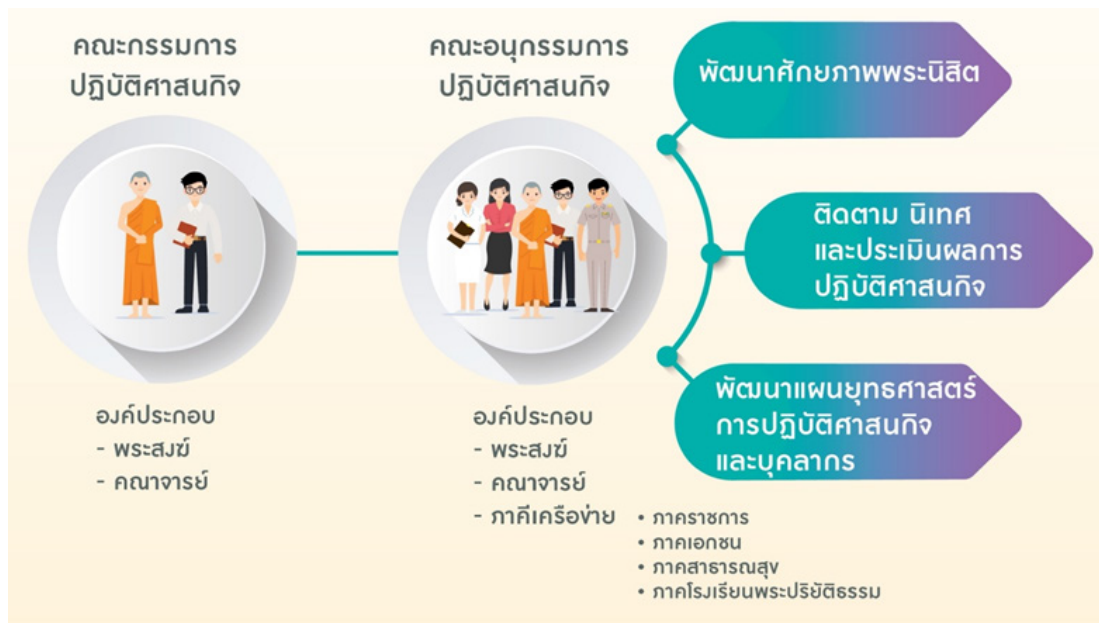
การเสริมพลังและพัฒนาศักยภาพพระนิสิตปฏิบัติศาสนกิจในการทำงานเผยแผ่พระพุทธศาสนาเพื่อสังคม โดยคณะอนุกรรมการปฏิบัติศาสนกิจ ส่งผลให้เกิดการพัฒนาและยกระดับการปฏิบัติศาสนกิจในการสนองงานกิจการคณะสงฆ์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ในขณะที่เดียวกันยังเป็นการสร้างกลไกการทำงานที่สำคัญในการหนุนเสริมและยกระดับการปฏิบัติศาสนกิจให้มีความเป็นรูปธรรมและยึดโยงกับชุมชนและสังคมมากยิ่งขึ้น ซึ่งการดำเนินงานที่ผ่านมานับได้ว่าเป็นจุดเริ่มต้นที่สำคัญในการสร้างและพัฒนากลไกที่จะเข้ามาหนุนเสริมงานปฏิบัติศาสนกิจอย่างยั่งยืนมากยิ่งขึ้น

สำหรับการดำเนินงานในระยะต่อไป ภายใต้ความร่วมมือทางวิชาการระหว่างกองกิจการนิสิต สำนักงานอธิการบดี มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย และสำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.) ได้ร่วมมือกันในการพัฒนาคณะอนุกรรมการปฏิบัติศาสนกิจในฐานะกลไกสำคัญในการสนับสนุนการปฏิบัติศาสนกิจกับการเสริมสร้างสุขภาวะทางปัญญาในองค์กรวัดและชุมชน ทั้งนี้ เพื่อให้เกิดการพัฒนากลไกหนุนเสริมพระนิสิตปฏิบัติศาสนกิจอย่างยั่งยืน โดยมีแนวทางการดำเนินงานประกอบด้วยดังนี้

๑) การสร้างความเข้มแข็งให้กับกลไกคณะอนุกรรมการปฏิบัติศาสนกิจ: ในส่วนนี้จะว่าด้วยการทบทวนองค์ประกอบของคณะอนุกรรมการปฏิบัติศาสนกิจในระดับพื้นที่ โดยให้มีผู้แทนจากหลากหลายภาคส่วน ได้แก่ หน่วยงานภายใน ประกอบด้วย ผู้บริหาร คณาจารย์ เจ้าหน้าที่กิจการนิสิต และหน่วยงานภายนอก ประกอบด้วย ภาคีเครือข่ายภาครัฐ และภาคเอกชน อาทิ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น สาธารณสุขจังหวัด วัฒนธรรมจังหวัด องค์กรทางพระพุทธศาสนา สถานศึกษา โรงเรียนพระปริยัติธรรม เป็นต้น ทั้งนี้ เพื่อเป็นประโยชน์แก่พระนิสิตปฏิบัติศาสนกิจในการสร้างภาคีเครือข่ายความร่วมมือภายนอก และเป็นการส่งเสริมบทบาทพระนิสิตในการปฏิบัติศาสนกิจมากยิ่งขึ้น

๒) การพัฒนาศักยภาพพระนิสิต: ดำเนินการขยายผลการเสริมพลังและพัฒนาศักยภาพพระนิสิตผ่านกลไกคณะอนุกรรมการปฏิบัติศาสนกิจ โดยดำเนินการภายใต้หลักสูตรการพัฒนา “พระนักจัดการสุขภาวะทางปัญญา” (wisdom well-being development) ซึ่งมีเนื้อหาครอบคลุมในสามประเด็นสำคัญ ได้แก่ ประเด็นที่หนึ่งว่าด้วยความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับสุขภาวะทางปัญญา ประเด็นที่สองว่าด้วยทักษะการปฏิบัติงานเพื่อเสริมสร้างสุขภาวะ และประเด็นที่สามว่าด้วยการสร้างอุดมการณ์การปฏิบัติศาสนกิจของพุทธศาสนรบัณฑิต มจร ทั้งนี้ เพื่อเสริมสร้างทักษะ พัฒนาองค์ความรู้ และปลูกฝังทัศนคติให้แก่พระนิสิตก่อนออกปฏิบัติศาสนกิจ และสามารถนำองค์ความรู้ที่ได้ไปใช้ในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาและสร้างสังคมสุขภาวะในพื้นที่ภูมิลำเนาของตน

๓) การบูรณาการการทำงานระหว่างงานปฏิบัติศาสนกิจกับงานบริการวิชาการแก่สังคม และทำนุบำรุงศาสนา ศิลปะ และวัฒนธรรม: ในส่วนนี้ว่าด้วยการบูรณาการระหว่างงานปฏิบัติศาสนกิจ และงานบริการวิชาการแก่สังคม และทำนุบำรุงศาสนา ศิลปะ และวัฒนธรรมเข้าด้วยกัน ทั้งนี้ เพื่อให้การปฏิบัติศาสนกิจของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยนอกจากจะสร้างสังคมสุขภาวะ มีความยึดโยงกับชุมชนและสังคมแล้วนั้น ในขณะเดียวกันยังเป็นส่วนหนึ่งของการบริการวิชาการแก่สังคม และนำมาซึ่งการพัฒนาพื้นที่สุขภาวะทางปัญญาต้นแบบ ที่เกิดขึ้นภายใต้การบูรณาการด้านการปฏิบัติศาสนกิจกับการบริการวิชาการแก่สังคม และทำนุบำรุงศาสนา ศิลปะและวัฒนธรรมร่วมกัน

แผนภาพแสดงองค์ประกอบและบทบาทหน้าที่ของคณะอนุกรรมการปฏิบัติศาสนกิจ

คณะอนุกรรมการปฏิบัติศาสนกิจ : บทบาทว่าด้วยการพัฒนาไกลหนองเสริมพระนิสิตปฏิบัติศาสนกิจ ๔๕๑

รูปภาพบางส่วนจากโครงการปฏิบัติศาสนกิจ

